בס"ד אב -אלול תש"פ

<u>נגיעות מפרשת השבוע שופטים</u>

פרשת השבוע מדברת אל הנהגת העם ואל כל השדרה השיפוטית, מנהלית ומוסדות האומה.
התורה דורשת ומצפה לניקיון כפים הגינות הוגנות עשיית צדק ודוגמא אישית מכולם החל מהמלך, שופטים, כהנים לווים , נביאים ועד כל אדם מהשורה בכל פעולה ,בכל קבלת החלטה והכרעה .

התורה מסמיכה את השופטים ואת ההנהגה הרוחנית הסמכה חסרת גבולות תוך כדי האצלת סמכויות מעוררת כבוד יחד עם השתאות כאשר היא קובעת שכאשר אדם מגיע לשופט או מבקש לקבל הנחיה מחכמי ישראל עליו לקבל ללא כל עוררין את פסיקתם "כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָבָר לַמִּשְׁפָּט, בֵּין-דָּם לְדָם בֵּין-דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לָנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת, בִּשְׁעָרֶיךָ... וּבָאתָ, אֶל-הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם, וְאֶל-הַשֹּׁפֵט, אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם; וְדָרַשְׁתָּ וְהִגִּידוּ לְךָ, אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט. וְעָשִׂיתָ, עַל-פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ... וְשָׂמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת, כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹרוּךָ עַל-פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ, וְעַל-הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר-יֹאמְרוּ לְךָ תַּעֲשֶׂה: לֹא תָסוּר, מִן-הַדָּבָר אֲשֶׁר-יַגִּידוּ לְךָ--יָמִין וּשְׂמֹאל." (יז, ח-יא).

הרב נחום בוצ'קו מביא על הציווי " לֹא תָסוּר, מִן-הַדָּבָר אֲשֶׁר-יַגִּידוּ לְךָ--יָמִין וּשְׂמֹאל " את המפרשים (רש"י, רמב"ן ועוד) לדברי הספרי הידועים, שם נאמר: "אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין". ולכאורה, על פי פשט הדברים, ישנו כאן ציווי לאמונה טוטאלית ועיוורת אחר דברי חכמים וכך אכן כותב הרמב"ן: "אפילו תחשוב בליבך שהם טועים והדבר פשוט בעיניך כאשר אתה יודע בין ימינך לשמאלך תעשה כמצוותם, ואל תאמר איך אוכל החלב הגמור הזה או איך אהרוג את האיש הנקי הזה, אלא תאמר כך ציווה אותי האדון המצווה על המצוות שאעשה בכל מצוותיו ככל אשר יורוני העומדים לפניו..." ! והדברים תמוהים מאד. האם לא נדרש מן היהודי מינימום של שיפוטיות עצמית כלפי מעשה שהוא אמור לבצע ? וכי יתכן שאת כל האחריות על מעשינו נוכל להשליך על רבותינו שהחליטו עבורנו ?

על אותו פסוק יש דרשות לשיטות שונות. דוגמא אחרת עם מסקנה הפוכה לגמרי מופיעה בירושלמי מסכת הוריות פ"א : "יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין תשמע להם ? תלמוד לומר: "ימין ושמאל" – (דווקא) כשיאמרו לך על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל (אז תשמע להם)". אכן מבוכה, מה התשובה להבדלים הללו בין מאמרי חז"ל אלו ?

בעל התורה תמימה מסביר שצריך לדקדק במילותיו של הספרי - "ואפילו **נראין בעיניך** על שמאל שהוא ימין". 'נראין בעיניך' היינו שישנו ויכוח הלכתי מסוים או סכסוך בין שכנים, ישנן כמה דעות בעניין, **ובעיניך** נראה ודאי כדעה מסוימת, אולי משום בורות שלך או שמא יש לך נגיעה אישית בדבר, אבל החכמים פסקו כדעה שונה. במקרה כזה אתה חייב להתקפל ולציית לפסיקתם ! אבל במקרה בו יש רבנים האומרים על ימין שהוא שמאל, כגון שמתירים איסור ברור וזהו עניין ודאי ולא רק 'שנראה בעיניך' אז בודאי אסור לשמוע להם, וזוהי כוונת דברי הירושלמי.

ואכן, חיזוק לעניין זה מצאנו במשנה מסכת הוריות פ"א משנה א: "הורו בית דין וידע אחד מהם שטעו, או תלמיד והוא ראוי להוראה, והלך ועשה על פיהן - הרי זה חייב (קרבן חטאת) מפני שלא תלה בבית דין " מפני שלא העיר הערה שהרי ידע שטעו. משמע שכשידוע בוודאות שטעו יש לדבר ולבדוק היטב שכן אסור לבטל דעתך ולנהוג כמותם בעת טעות ודאית.

סוגיא זו היא מורכבת ביותר, ויתכן ובמקרים מסוימים היא דקה כחוט השערה. כמובן שברוב המצבים צריך להקשיב להוראת הרבנים, ובמיוחד במקרים שאיננו בקיאים בכל הפרטים וההלכות אך בד בבד אין אנו יכולים להוריד אחריות ממעשינו ולקבל החלטה רבנית שגויה , או החלטות אדם שהוסמך לרב אך מעשיו והחלטותיו נוגדים את דרך התורה והמוסר ואנו חייבים לשמור על מינימום של עין שיפוטית כלפי מה שאומרים לנו לעשות.

שבת שלום וחודש טוב ומבורך.

שלר איתן

לעילוי נשמת אבי, מורי ורבי אברהם חנן בן אטל ונתן ז"ל